

Голас Радзімы

№ 10 (1788)
10 сакавіка 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Мы прывыклі бачыць жанчыну настаўніцу, сцюрдэсу, урача. Але апошнім часам прадстаўніцы слабага полу пранікаюць у сферу, здавалася б, чыста мужчынскай дзейнасці. Жанчына-касманаўт, жанчына-капітан карабля, жанчына-міліцыянер... Паступова і гэта становіцца натуральным. Замалёўка пра сяржанта міліцыі Зіну РОЗУМ, якую мы бачым на здымку, змешчана на 3-й стар.

падзеі • людзі • факты

АНЦЫІ ГРАМАДСКАСЦІ

САРВАЦЬ АГРЭСІЎНЫЯ ПЛАНЫ

Рашучы пратэст супраць планаў размяшчэння ў Заходняй Еўропе амерыканскіх ракет сярэдняй дальнасці прагучаў 28 лютага на антываенным мітынг у Мінску.

— Жудасныя задумы імперыялістаў, — сказаў старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў Г. Таразевіч. — Але ёсць і бар'ер на іх шляху: народы зямлі не дапусцяць ядзернага кашмару. Яны хочуць зберагчы будучыню сваіх дзяцей, не дапусціць войнаў і кровапраліцця.

Палымным заклікам да захавання і ўмацавання міру прагучалі на мітынг выступленні народнага пісьменніка БССР Васіля Быкава, ткачыкі Мінскага камвольнага камбіната, дэпутата Вярхоўнага Савета СССР Людмілы Ратынскай, акадэміка АН БССР, Героя Сацыялістычнай Працы Фёдара Фёдарова, адказнага сакратара Мінскай секцыі Савецкага камітэта ветэранаў вайны, Героя Савецкага Саюза Аляксандра Барданава, іншых удзельнікаў.

Падкрэслівалася, што мінчане гарача падтрымліваюць мірныя ініцыятывы Савецкага ўрада, яго паслядоўныя пазіцыі ў ажыццяўленні прынятай XXVI з'ездам КПСС Праграмы міру на 80-я гады.

На мітынг аднадушна прыняты заклік да грамадзян ФРГ усямерна перашкаджаць размяшчэнню на іх тэрыторыі новых ядзерных ракет, рашуча змагацца за захаванне і ўмацаванне міру на зямлі.

НА ЗДЫМКУ: антываенны мітынг працоўных Мінска.

АФІЦЫЙНЫЯ СУСТРЭЧЫ

3 РАБОЧЫМ ВІЗІТАМ

Па запрашэнню ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савецкага ўрада ў Маскве з дружалюбным рабочым візітам пабываў Старшыня партыі ФРЭЛІМО, Прэзідэнт Народнай Рэспублікі Мазамбік маршал Самора Мойсес Машэл.

1 сакавіка ў Крамлі адбыліся гутаркі. Кіраўнікі ўрадаў дзвюх краін — член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР М. Ціханаў і Старшыня партыі ФРЭЛІМО, прэзідэнт Народнай Рэспублікі Мазамбік Самора М. Машэл — абмеркавалі пытанні савецка-мазамбіцкіх адносін, якія па-спяхова будуюцца на трывалай базе Дагавора аб дружбе і супрацоўніцтве. Асабліва ўвага была ўдзелена развіццю эканамічных і гандлёвых адносін паміж СССР і Народнай Рэспублікай Мазамбік. Было падкрэслена, што гэтыя адносіны маюць добрыя перспектывы для далейшага ўсебаковага развіцця, асноўныя напрамкі якога вызначаны ў доўгатэрміновай праграме эканамічнага і гандлёвага супрацоўніцтва на перыяд 1981—1990 гады.

У той жа дзень з Саморам М. Машэлам сустрэўся член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. Грамыка.

Былі абмеркаваны пытанні далейшага развіцця і паглыблення адносін паміж Савецкім Саюзам і Народнай Рэспублікай Мазамбік, а таксама актуальныя міжнародныя праблемы, якія маюць узаемную цікавасць.

На наступны дзень адбылася сустрэча Генеральнага сакратара ЦК КПСС Ю. У. Андронава з Саморам М. Машэлам.

У ходзе гутаркі былі разгледжаны пытанні савецка-мазамбіцкіх адносін, міжнародныя праблемы, у тым ліку становішча на поўдні Афрыкі. Удзельнікі перагавораў канстатавалі, што ваенная пагроза, якая зыходзіць ад агрэсіўных колаў імперыялізму, навісла і над афрыканскім кантынентам.

С. Машэл меў таксама гутарку з членам Палітбюро ЦК КПСС, міністрам абароны СССР, Маршалам Савецкага Саюза Д. Усцінавым.

2 сакавіка быў падпісаны пратакол аб культурным і навуковым супрацоў-

ніцтве паміж Савецкім Саюзам і Народнай Рэспублікай Мазамбік.

СВЯТА СЯБРОУ

3 ВЫПАДКУ ГАДАВІНЫ

Нацыянальная народная армія ГДР адзначыла 27-ю гадавіну з дня свайго ўтварэння. З выпадку гэтай даты генеральны консул Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Мінску П. Якабс наладзіў 1 сакавіка прыём.

На прыёме прысутнічалі адказныя работнікі ЦК КПБ, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР, кіраўнікі рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, военачальнікі, актывісты Беларускага аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР.

У час прыёму, які прайшоў у сардэчнай, таварыскай абстаноўцы, генеральны консул ГДР у Мінску П. Якабс і камандуючы войскамі Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі генерал арміі Я. Іваноўскі абмяняліся прамовамі.

ВЫСТАУКІ

Выстаўка дасягненняў народнай гаспадаркі Магілёўскай вобласці працуе ў Палацы культуры і тэхнікі вытворчага аб'яднання «Хімвалакно» імя У. І. Леніна. Тут сабраны экспанаты, што расказваюць аб поспехах магіляўчан у развіцці эканомікі, навукі і культуры за 60 год. Дзесяткі аб'яднанняў, прадпрыемстваў, арганізацый, калгасаў і саўгасаў прадставілі ўзоры сваёй прадукцыі.

НА ЗДЫМКУ: у адной з залаў выстаўкі.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ

ПАПРАўКА ДА ПРАЕКТА

Без спынення вытворчасці і зніжэння яе тэмпаў завершана рэканструкцыя Магілёўскага домабудаўнічага камбіната. Праектная магутнасць прадпрыемства вырасла ў паўтара раза.

Папраўка ў праект, унесена спецыялістамі і рацыяналізатарамі, дала магчымасць абнавіць камбінат, што называецца, на хаду. Па іх прапанове прапарачныя камеры для канструкцый былі размешчаны не ў цэху, як гэта зроблена на старой вытворчасці, а вынесены за межы рабочей зоны. На вываленнай плошчы змясціліся не адна, як прадугледжвалася раней, а дзве больш магутныя канвеерныя лініі.

Рэканструкцыя дала магчымасць не толькі павялічыць магутнасці, але і ўкараніць тэхналогію, якая забяспечвае поўную заводскую гатоўнасць вырабаў. Гэта дазваляе скараціць працоўныя затраты на будоўлях на 30—35 працэнтаў і без павелічэння колькасці работнікаў вытворчасці і будаўнікоў штогод уводзіць больш чым 160 тысяч квадратных метраў жылля.

НАВІНЫ СТАЛІЦЫ

ПЕШАХОДНЫЯ ТУНЕЛІ

Калектыў Мінскага ўпраўлення дарожна-маставога будаўніцтва і добраўпарадкавання пачаў узводзіць новы падземны пешаходны пераход на плошчы Перамогі беларускай сталіцы.

Ён акажыць усю плошчу, будзе мець некалькі самастойных выхадаў на Ленінскі праспект і вуліцу Захаравы. Работы на будаўніцтве ідуць поўным ходам.

Працаўнікі ўпраўлення пабудавалі ў Мінску пяцінаццаць пешаходных пераходаў. Цяпер яны заканчваюць работы на пракладцы пешаходнага тунэля пад Ленінскім праспектам каля Галоўпаштамта.

СУМЕСНЫЯ ПОШУКІ

ЦЕПЛЫ ДОМ З КЕРАМЗІТУ

Самыя суровыя паўночныя маразы не страшныя дамам, канструкцыйныя элементы для якіх стварылі ў сааўтарстве беларускія і эстонскія спецыялісты. Прайшоўшы выпрабаванні ў Запаляр'і, яны пацвердзілі цэпаізаляцыйныя якасці матэрыялу, асвоеннага на Новалукомскім заводзе керамзітавага гравію. Дапоўніць іх высокай трываласцю памагла сканструяваная заводскімі ўмельцамі спецыяльная ўстаноўка, якая аўтаматычна фармуе керамзітавыя гранулы, надаючы ім найбольш устойлівую да разбурэння шарападобную форму. Калегі з прыбалтыйскага завода жалезабетонных вырабаў і канструкцый у Нарве знайшлі найбольш аптымальны варыянт злучэння керамзітавага гравію, што і забяспечыла поспех.

РОБАТЫ

«НАВАБРАНЦЫ» ГАРАЧАГА ЦЭХА

Фабрыкай робатаў стане новы комплекс цэхаў, пушчаны ў Пінскім вытворчым аб'яднанні па выпуску ліцейнага абсталявання. Тут будуць вырабляцца аўтаматычныя маніпулятары, прызначаныя для самай працаёмкай галіны — металургіі. Дзякуючы ўзрослай магутнасці прадпрыемства на чвэрць павялічыць выпуск высокапрадукцыйнай тэхнікі для ліцейшчыкаў.

У новым корпусе поўнаасцю механізаваны дапаможныя і транспартныя апарацы.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

КАМБАЙНАМ КІРУЕ АўТАМАТ

Выбраць аптымальную рабочую хуткасць кармаўборачнага камбайна КСК-100 у залежнасці ад рэльефу мясцовасці, стану глебы і шчыльнасці псеваў механізатарам дапаможа аўтаматычная сістэма кіравання. Яна створана вучонымі цэнтральнага навуковадаследчага інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі Нечарназёмнай зоны СССР. Гэта канструкцыя мадуецца на ўнутранай сценцы кабіны. Яна апрацоўвае інфармацыю, што паступае ад датчыкаў у рухавіку, каробцы перадач, паліўнай сістэме. На падставе атрыманых даных электроніка дае патрэбную каманду кожнаму механізму.

Выпрабаванні паказалі, што прадукцыйнасць камбайна з такой аўтаматычнай сістэмай павышаецца на 15—20 працэнтаў. Прыкметна скарачаецца і расход паліва ў разліку на тону ўбранай зялёнай масы.

К канцу пяцігодкі (1986 год) намерана ўсе камбайны, што сыходзяць з канвеера «Гомсельмаша», аснасіць такімі аўтаматамі.

ЭКСПАРТ

У 100 КРАІН СВЕТУ

Нямала цікавага можна даведацца на выстаўцы «У сям'і адзінай», якая працягвае працаваць на ВДНГ СССР.

У экспазіцыі Беларускай ССР ёсць цікавы нумар рэспубліканскай газеты «Звязда» за 1926 год. Тут можна прачытаць такія радкі: «За граніцу адпраўлена чатыры вагоны конскіх валоў, чатыры вагоны шпачніна, восем вагонаў запалкавай саломы і пяць вагонаў шкіпінару...»

Цяпер Беларусь экспартуе самую сучасную прадукцыю больш чым у 100 краін свету.

КЛОПАТЫ АБ ЧАЛАВЕНУ

ЗАВОДСКАЯ ЗДРАўНІЦА

Амаль сто адпачываючых у змену прымае санаторый-прафілакторый «Зялёны Бор» Мінскага завода халадзільнікаў. Арганізаваны на базе піянерскага лагера, ён працаваў толькі пасля летніх канікул дзяцей. Цяпер тут завяршаецца ўзвядзенне пяціпавярховага жыллага корпусу, што даць магчымасць заводчанам папраўляць здароўе круглы год.

У прафілакторый працуюць кваліфікаваныя ўрачы і арганізатары вольнага часу, маецца сучаснае медыцынскае і спартыўнае абсталяванне. Заводская здраўніца прыцягвае яшчэ і тым, што адпачываць там можна не толькі ў водпуск, — у выхадныя дні, пасля работы. Лячэніне ж у санаторый прафілакторый праводзіцца, як правіла, без адрыву ад вытворчасці.

Клопатам і ўвагай акружаюць медыкі 20-й Мінскай дзіцячай паліклінікі сваіх юных пацыентаў. Тут ёсць выдатна абсталяваныя кабінеты, басейн для навування плавання немаўлятам, пакой здаровага дзіцяці, дзе маладыя мамы атрымліваюць навыкі па догляду за малышамі. Для дзятвы тут — розныя гульні, дыяфільмы.

НА ЗДЫМКУ: у дзіцячым пакоі паліклінікі.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

СЭРВІС З ГАРАНТЫЯЙ

Спраўнасць абсталявання фермаў у гаспадарках Свіслацкага раёна забяспечыць новая станцыя тэхнічнага абслугоўвання. На яе лініях вядзецца гарантыйны рамонт даільных апаратаў і халадзільных устаноў, сістэм водазабеспячэння і транспарцёраў, кормапрыгатавальных і іншых машын. Ёсць абменны фонд вузлоў і агрэгатаў.

Такія станцыі дзейнічаюць цяпер ва ўсіх раёнах Гродзеншчыны. Дзякуючы ім павысіўся каэфіцыент тэхнічнай гатоўнасці абсталявання, палепшылася якасць жывёлагадоўчай прадукцыі. Гаспадаркі вобласці рэалізавалі летась 85 працэнтаў малака першага гатунку і амаль дзве трэці яго — у ахалоджаным выглядзе.

ПОСТ НА ВАКЗАЛЕ,

НЕ МЕНШ АДКАЗНЫ, ЧЫМ ІНШЫЯ

У наш імклівы час усё настойлівей сціраюцца грані паміж жаночымі і мужчынскімі прафесіямі. Нават у космасе пабывалі прадстаўніцы слабага полу. І тым не менш бачыць жанчыну ў міліцэйскай форме — яшчэ далёка ад прывычнага.

...Калі ў першыя дні працы ў міліцыі крочыла пад цікавымі позіркамі сустрачных, было ніякавата. Але мінуў месяц, другі, і малады міліцыянер асвойталася ў сваёй новай якасці: позіркі пракожных ужо не змушалі губляцца, наадварот, ад іх рабілася цёпла на душы.

Шосты год працуе Зіна Розум у Беларускам упраўленні ўнутраных спраў на транспарце, нясе службу на мінскім чыгуначным вакзале. За гэты час яна вырасла ў сапраўднага спецыяліста сваёй справы. І ўласным прыкладам яшчэ раз даказала, што прафесія міліцыянера такая ж жаночая, як і мужчынская.

Але шлях да гэтага быў далёка не прасты, праўда, яго аблягчала вялікае жаданне стаць добрым працаўніком. Зіна яшчэ са школы марыла мець работу, якая б давала ёй мажлівасць штодзённага кантакту з людзьмі, работу, вынік якой залежаў бы ў асноўным ад яе са-

мой. Да прыходу ў міліцыю яна працавала на заводзе. Была ў ліку лепшых работніц. Але даволі часта на вытворчасці здараліся выпадкі, якія засмучалі яе. Станок, вядома, не чалавек: то сапсуецца, то яшчэ што. Зіна разумела: такія непаладкі заканамерныя. І тым не менш яны азмрочвалі асалоду ад працы, заміналі мець вынікі, да якіх работніца была здатная.

Вось і вырашыла яна памяняць прафесію на такую, якая б найлепшым чынам дазволіла праявіцца яе здольнасцям. Зіна пайшла ў міліцыю. І каб давесці найперш сабе, што зрабіла правільна, на новым месцы працавала, як апантаная. Патрабавалася адмысловая падрыхтоўка. І дзяўчына прайшла яе з выдатнымі адзнакамі. У тым ліку пяцёрку атрымала і па чыста мужчынскаму прадмету — навучанню прыёмам самба. Як ніяк, служба такая, даводзіцца часам удыхамірваць хулігана. Праўда, такія выключныя сітуацыі на вакзале здараюцца вельмі рэдка. Найчасцей ад работніка міліцыі тут патрабуецца аказваць дапамогу пасажырам: той разгубіўся ў незнаёмым горадзе і не ведае, як патрапіць у патрэбны куток Мінска, той забыўся, у якую аўтаматычную ка-

меру захоўвання паклаў рэчы, той... Клопату, як гаворыцца, не бракуе. І ўсім ім жанчына-міліцыянер выдатна дае рады. Пра гэта сведчаць шматлікія ганаровыя граматы, якімі яна ўзнагароджана за гады службы. Але, бадай, найважнейшым і красамоўнейшым прызнакам яе поспехаў у службе з'яўляецца тое, што летася яе, як добрага спецыяліста, накіравалі на завочную вучобу ў Магілёўскую сярэднюю спецыяльную школу транспартнай міліцыі, пасля заканчэння якой сяржант Зіна Розум стане лейтэнантам. А гэта не толькі больш высокае званне, а з ім і пасада, але і больш адказныя абавязкі. Ды няма сумнення, што жанчыне пад сілу будуць і яны. Такая ўжо яна, Зіна, — настойлівая.

...Заканчваецца дзяжурства на вакзале. І міліцыянер спяшаецца дахаты, дзе яе чакаюць — гэтым разам ужо зусім жаночыя! — захапленні: вязанне, шыво. Яна крочыць люднымі вуліцамі сталіцы пад сотнямі позіркаў — зычлівых і прыезных. І ад іх ёй робіцца хораша на душы. А букет кветак, падараны ўдзячным пасажырам, так пасуе да міліцэйскай вопраткі...

Мікола ПАДЛЕСКІ.

ПЯЦЬ МІНУТ ГУТАРКІ З НАМЕСНІКАМ СТАРШЫНІ ПРЭЗІДЫУМА

ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР ГАЛІНАЙ ЛАПАНІК

РАБІЦЬ ЛЮДЗЯМ ДАБРО

...Яна не ўвайшла — уварвалася ў хату. На хаду цмокнула маці, якая корпалася ў печы, паклала атэстат на стол.

— Усё, мама! Усё! Бывай, школа.

І гэтак жа нечакана, як летні вецер пасля навальніцы, выбегла на вуліцу.

Маці паставіла вілкі ў кут. Доўга, доўга выцірала рукі, падышла да сгала. Дрыготкімі рукамі беражліва ўзяла атэстат, стала ўглядацца ў роўныя радкі назваў прадметаў і адзнакі.

Пасля некай бяспільна апусцілася на канапу і вачамі, поўнымі слёз, паглядзела на сцяну. Там вісела фатаграфія яшчэ маладога мужчыны.

— Што цяпер рабіць будзем, Захар? Якую параду дасі мне? Яна ж ужо дарослая. Паляціць, ой паляціць з роднага дому, як тая птушачка з гнязда... Добра яшчэ будзе, калі замуж у нашых Дуброўнах ці непадалёк у суседнюю вёску... А не дай бог...

Маці баялася дагаварыць: не дай бог далёка-далёка. Змоўкла, прыкрыўшы рот рукой з сінімі жылкамі вен ад цяжкай працы.

— Можна дасі якую параду, бацька? Захар, муж, які рана памёр, маўчаў. Глядзеў з фатаграфіі лагодна, нават бестурботна...

— То, кажаш, няхай сама выбярае. Не замінаць? — пытала жонка ў мужа.

І ці гэты погляд з фатаграфіі, ці ад таго, што, як кажуць, ад свайго лёсу нікуды не дзе-нешся, маці крыху супакоілася: — Хай жа так. Хай ужо той наканаваў дарожкай сама

ля аб'явіла, што едзе ў Мінск вучыцца на мантажніцу, паспрабавала, больш для парадку, адгаварыць.

— Заставалася б ля мяне, Галля. Ці ж зможаш ты працаваць у тым далёкім горадзе. Не наша, не сялянская гэта справа — на заводзе мыкацца.

— Дык я ж, мама, настыр-ная. Уся ў цябе, — апраўдвалася Галля. Але і самой было нават страшна: а што як не пад сілу будзе тая работа на заводзе?

Усё ж сабралася ў дарогу. З сабой, як кажуць, узяла толькі матчына блашаванне. Маці вінавата апраўдвалася: «Ты ўжо даруй мне, дачушка. Бацькі даўно няма. А я хворая. Не змагла назбіраць крыху грошай на патрэбу якую. Так без рубля і адпраўляю ў далёкі свет. Даруй!»

— Ды што ты, мама, — расчунена адказвала ёй Галля, — я сама зараблю тыя грошы.

І калі займалася ў прафесійным вучылішчы, і пазней, калі стала працаваць на прыборабудуўнічым заводзе імя Леніна ў Мінску, старалася ў лістах дамоў сцэшыць маці: «Не сумуй, мама! Не турбуйся за мяне вельмі. Я ж тут добрыя грошы зарабляю. Хутка зусім багатай буду...»

А ў гэтай «багатай» у той час была адна добрая суценка на траіх дзючат, што жылі ў адным пакоі заводскага інтэрната.

Сёлета перад самым святкам 8-га Сакавіка я гутарыў з Галінай Лапанік. Расказвае яна пра тую суценку і зусім сур'ёзна дадае:

— Ведаеце, хлопцы спатканні назначаюць, а нам няма ў чым на людзях паказацца. Можна, каб тая суценка ды ў кожнай з нас была, дык па-іншаму нашы лёсы склаліся...

— Мяркую, вам на свой лёс няма чаго наракаць — перапыняю я Галіну Захараўну.

— Так, так, — ківае яна галавой. — І ў мяне, і ў маіх сябровак Валі Сцяпанавай, Пупшыновіч Зінаіды жыццё складалася добра.

Спадалася Галіне Лапанік прафесія мантажніцы — цікавая і складаная. Завод выпускае выдатныя прыборы для народнай гаспадаркі. Каб разабрацца ў схемах, пэўна адукацыя патрабуецца. І ўжо той факт, што Галіне Захараўне даручаюць асваенне новых вырабаў, гаворыць аб высокай кваліфікацыі мантажніцы. Яна ўзнагароджана медалём, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Шмат гадоў узначальвае брыгаду.

Добрыя сяброўкі ў Галіны Захараўны ў брыгадзе. Стараюцца трымацца заўсёды разам: на рабоце, ходзяць у тэатры, сустракаюцца сем'ямі ў дні святаў.

Не забуду пытання знаёмага карэспандэнта рэспубліканскай газеты — ці была ў брыгадзе калі-небудзь сварка.

Галіна Захараўна хітравата ўсміхнулася, заківала галавой.

— Помню, добра помню тую першую і апошнюю сварку. Па-сварылася я з усімі членамі сваёй брыгады ў 1980 годзе, калі абралі мяне першым намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. І ведаеце — выйграла я тую спрэчку! Адна супраць шасцёрых, усё ж выйграла...

Адбылося вось што. Пасля прыёму грамадзян у Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР Галіна Лапанік вярнулася ў самым канцы змены ў цэх, каб працаваць.

Падышла Надзея Захарык і кажа: «Дзі адпачывай. Ты ж не ў тэатр хадзіла. Мы за цябе ўсё зрабілі». Надзею Якаўлеўну падтрымалі іншыя члены брыгады. Але з гэтым не згадзілася Галіна Захараўна: «Зарплату аднолькавую атрымліваем — значыць і працаваць аднолькава павінны».

І як ні ўгаворвалі яе сяброўкі, так і не змаглі пераканаць. Пасля грамадскіх спраў яна абавязкова прыходзіць на завод, каб зрабіць сваю норму. Што датычыць дапамогі, то тут трэба сказаць некалькі добрых слоў у адрас мужа Мікалая Сяргеевіча. Ён не цураецца ніякай работы — нават «жаночай». Займаецца ўсім, чым давядзецца па дому, адпраўляе дачку Ірыну ў школу. Хаця і ў самога клопатаў хапае, ён працуе ў Акадэміі навук БССР. ...Выпраўляла маці Галю ў Мінск, хрысціла на дарогу: «Каб табе хоць добрыя людзі

папаліся. Каб парадаў дапамагалі, не крыўдзілі». Не ведала, не магла прадбачыць маці, што яе дачка, простая сялянская дзяўчына будзе прымаць удзел у кіраванні рэспублікай, вырашаць дзяржаўныя справы, што менавіта да яе будуць прыходзіць за парадаў, прасіць дапамагчы, а нярэдка і ўстанавіць справядлівасць.

Размаўляю з Галінай Захараўнай і думаю: якая гэта высокая і адказная пасада — намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР!

Пачынала яна з невялікіх грамадскіх даручэнняў. Была членам партыйнага бюро цэха, завода, райкома, абкома. Яе абралі дэлегатам XXIV з'езда КПСС, двойчы — дэлегатам XXVIII і XXIX з'ездаў Кампартыі Беларусі.

Што галоўнае ў рабоце намесніка Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР? Заўсёды прытрымлівацца літары законаў... Есць яшчэ і іншыя якасці. Гэта — чалавечнасць, чуласць, умение да канца давесці справу, падтрымаць, абнадзеіць слабага, даць слушную параду.

Менавіта за такія якасці любяць у рэспубліцы Галіну Захараўну.

Вось такі прыклад можна прывесці. Працуюць у Інстытуце мікрабіялогіі АН БССР муж і жонка Бабіцкія. Неяк прыйшлі яны за парадаў. Жывуць у двухпакаёвай кватэры. Плошча быццам бы адпавядае норме Дзяцей не чакаюць. Але іменна кватэрнае пытанне прывяло іх за парадаў. Па-першае, кватэра размешчана ў доме на шумнай вуліцы, па-другое, хоць і адпавядае плошча мінімальнай норме, але ж няма магчымасці займацца творчай працай дома.

Як быць? Галіна Захараўна добра разумела гэту складаную сітуацыю. Можна было б

адмовіць, спаслаўшыся на трыяж метры жылля, якія адпавядаюць санітарным нормам. Але яна дала іншую параду: хадайнічаць перад мясцовымі ўладамі, каб атрымаць новую кватэру. Сама ж зайшла ў раённы выканаўчы камітэт, дзе расказала пра гэтую складаную сітуацыю, падвяла, як кажуць, фундамент пад заяву Бабіцкіх.

Дзякуючы клопам Галіны Лапанік станоўча вырашыліся многія такія складаныя праблемы. Ёй, дэпутату, вядома, прыходзіцца займацца не толькі жыллёвымі пытаннямі. Да яе ідуць маладыя людзі пасля заканчэння школы, каб параіцца, якую абраць прафесію, здараецца, прыходзяць і каб падзяліцца горам — не складалася сямейнае жыццё і многае іншае.

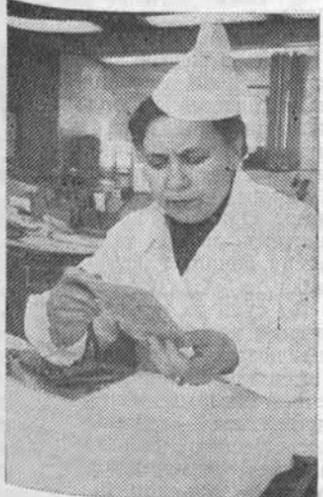
Заканчваючы нашу гутарку, Галіна Лапанік падкрэсліла, што напэўна, не змагла б вось так: на рабоце — без добрых сябровак, у жыцці без грамадскай справы.

Хутка праяцелі гэтыя пяць мінут. Галіна Захараўна спяшалася ў Дом урада на прыём грамадзян. А мне здалася, што размаўлялі мы некалькі гадзін. Ды гэта і не дзіўна: наша гутарка была нібы працягам тых, якія мы не раз вялі ў цэху, калі я працаваў на тым жа заводзе імя Леніна.

Развітаючыся, Галіна Лапанік запрасіла мяне ў госці. Шкада, што пакулі мне не ўдалося скарыстаць гэта запытання. А вось нашаму фотакарэспандэнту пашчасціла: пабываў напярэдадні свята 8-га Сакавіка ў яе на рабоце і дома. Зрабіў здымкі, якія, спадзяюся, дапоўняць мой расказ пра Галіну Лапанік.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: на шляху ў Дом урада; разам з мужам і дачкой Ірынкай; ідзе рабочая змена. Фота С. КРЫЦКАГА.

ідзе. А то яшчэ нараю што не так. Век будзе дакараць мяне. ...Матчына сэрца не падманула. Дачушка была ў тое лета ў яе ўжо госцем. І калі Га-

ДАРАГІЯ СУАЙЧЫННІЦЫ!

ГОРАЧА І САРДЭЧНА ВІНШУЕМ ВАС З МІЖНАРОДНЫМ ЖАНОЧЫМ ДНЁМ — 8-е САКАВІКА!

Шчыра жадаем моцнага здароўя, шчасця, міру вам, вашым дзецям і ўнукам.
 Многія з вас актыўна ўдзельнічаюць у рабоце прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў, якія ўносяць вялікі ўклад у развіццё ўзаемаразумення паміж Савецкім Саюзам — вашай Радзімай і тымі краінамі, дзе вы жывяце, ва ўмацаванне міру на нашай планеце.
 Жадаем вам поспехаў у гэтай высакароднай справе!

ПРЭЗІДЫУМ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ»

ЖАНОЧЫН у Беларускай ССР на 1 студзеня 1983 года налічвалася 5,2 мільёна чалавек, або 53 працэнты агульнай колькасці насельніцтва (такія перавага над мужчынамі — вынік другой сусветнай вайны). У рэспубліцы адбываецца паступовае выраўноўванне структуры насельніцтва па полу. Так, паводле перапісу 1959 года, на 100 мужчын прыпадала 125 жанчын, 1970 — 118, 1979 — 115, паводле ацэнкі на 1 студзеня 1983 года — 113.

Жанчыны ў Беларускай ССР маюць роўныя правы з мужчынамі, ім прадастаўлены шырокія магчымасці для актыўнага ўдзелу ў палітычным, эканамічным і сацыяльным жыцці.

1,9 раза, з 1960 годам — у 3,9 раза.

На канец 1981 года колькасць жанчын у агульным ліку навуковых супрацоўнікаў Беларускай ССР складала больш за 16 тысяч, або 41 працэнт, у тым ліку дактароў навук — 10 працэнтаў, кандыдатаў навук — 28 працэнтаў.

Жанчыны рэспублікі побач з мужчынамі актыўна ўдзельнічаюць у кіраванні дзяржавай, у палітычным і грамадскім жыцці краіны і рэспублікі. У вышэйшым органе дзяржаўнай улады Савецкага Саюза — Вярхоўным Савеце ССРСР каля адной трэці дэпутатаў ад Беларускай ССР складаюць жанчыны, у Вярхоўным Савеце

ОНА НЕ ЛЮБИТ ВОПРОСОВ,
НЕ ОТНОСЯЩИХСЯ К ДЕЛУ

ОРБИТЫ СВЕТАНЫ САВИЦКОЙ

Ей было тринадцать, когда в космос стартовал Юрий Гагарин. Светлана хорошо запомнила тот апрельский день: всеобщее ликование на улицах, портреты космонавта, бумажный снегопад листовок. Полет Терешковой Светлана встретила уже восьмиклассницей, точнее — ей предстояло пойти в восьмой класс после летних каникул. Интересы московской школьницы Савицкой в ту пору лежали в общем-то в стандартном русле: усиленные занятия английским, музыка, бассейн. Но и, естественно, все больше волновал вопрос: а что же дальше?

Дети часто следуют по стопам родителей. У Светланы было два семейных примера: мама — учительница, отец — летчик. Она выбрала второе. Не стоило бы удивляться выбору, в конце концов, сколько мальчишек и девочек бредят авиацией. Но отец — участник войны, дважды Герой Советского Союза, маршал авиации, как никто другой, прекрасно знал, что авиация — это прежде всего труд, тяжелый, мужской. Примечательно, однако, что когда выбор все же был сделан, каких-то кардинальных мер со стороны родителей с целью удержать дочь от «ложного» шага не последовало.

Девятиклассницу Савицкую учились на летчицу в аэроклубе не взяли. Те, от кого это зависело, рассуждали мудро. Хочется романтики, голубого неба? Пожалуйста. Есть парашютная, планерная секции — туда прием никому не заказан. А будущее само покажет: кто есть кто.

Через два года возражения были сняты. Студентка Московского авиационного института села в кабину тренировочного самолета Як-18, и ей уже никто не мог отказать в этом праве. За спиной был опыт парашютности-спортсменки, звание мастера спорта. Три ее прыжка из стратосферы были зарегистрированы как мировые рекорды, в одном из них — затычком — Светлана падала, не раскрывая парашюта, почти 14 километров, купол распустился, когда до земли оставались считанные сотни метров.

В разговорах о Савицкой кое у кого нетнет да и мелькнет мысль, что имя отца пусть не прямо, но косвенно как-то способствовало спортивной карьере?.. Против таких доводов трудно спорить. К счастью, в биографии Савицкой есть несокрушимый в этом отношении аргумент. Июль семидесятого, Англия, шестой чемпионат мира по высшему пилотажу. Ни предшествующие заслуги спортсменок, ни тем более служебное положение их родителей (об этом говорить даже несерьезно) в соревнованиях такого ранга судьями в расчет, конечно же, не принимаются. Борьба идет жесткая, бескомпромиссная, на пределе человеческих возможностей. Абсолютной чемпионкой мира становится 22-летняя спортсменка из советской сборной Светлана Савицкая. Теперь она знаменитость, о ней снимают киносюжеты, пишут статьи. А сама Светлана — перед очередным жизненным выбором. Работать в КБ, на заводе (диплом у нее инженерный) или все-таки сохранять верность небу? А если и то, и другое? Но это возможно лишь в одном случае: стать летчиком-испытателем. Светлана прекрасно понимает, что эта задача по-настоящему сверхдержкая: летчик-испытатель во всей истории мировой авиации можно пересчитать по пальцам. И уж тут, конечно, не то, что с первого захода не возьмут в испытатели, разговаривать не станут. Хороший испытатель, как говорят, должен уметь летать на всем, что может летать, и плюс к тому на всем, что вообще летать не может. А если серьезно: надо осваивать реактивную технику, а это, по сравнению с поршневым (или, если угодно, винтовым) Як-18, все равно, что земля и небо. В качестве промежуточного этапа Светлана выбирает задачу поскромнее: становится летчиком-инструкто-

ром в аэроклубе и исподволь пробивается на реактивные машины.

Шесть лет ей понадобилось на то, чтобы достичь наконец поставленной цели. Она была все-таки принята в КБ Александра Яковлева испытателем. К моменту зачисления в отряд космонавтов на ее счету значилось 15 мировых достижений и более 20 типов освоенных самолетов: Як, МиГ, Ту, Ил, Ан...

Каждый очередной этап в биографии Савицкой был своего рода ступенькой на все более высокие этажи неба, пока, наконец, самый верхний не перешел в космическую орбиту. Но не надо думать, что это произошло само собой. В отряде космонавтов ей, человеку уже с мировым именем, пришлось вновь пройти через все перипетии конкурсного отбора. И у других претенденток — врачей и физиков, инженеров и астрономов — были в биографиях свои весомые аргументы.

Когда в 1977 году Светлана Савицкая установила на скоростной реактивной машине один из своих мировых рекордов (о космосе тогда еще и речи не было), журналисты спросили ее наставника и учителя, известного летчика-испытателя Александра Федотова: в чем тот видит достоинства своей подопечной как пилота.

— В редком трудолюбии, — сказал Федотов. — Светлана при всех своих титулах готова дневать и ночевать возле самолета.

— Считаете ли вы, — был следующий вопрос, — что этот рекорд Светланы абсолютный?

— Мне кажется, — ответил тогда Федотов, — она из тех людей, для которых не существует абсолютных достижений.

Работа первого смешанного экипажа на борту «Салюта-7», как известно, была признана безукоризненной. Светлана в качестве космонавта-исследователя ни в чем не уступала своим четырем партнерам-мужчинам.

До начала полета Савицкой и по его завершении нам, освещавшим эту экспедицию журналистам, неоднократно приходилось встречаться со Светланой и ее коллегами. Она не любит вопросов, непосредственно не относящихся к делу, но уж если кто-то очень настаивает, то отвечает коротко, сдержанно.

— Конечно, — говорит Савицкая, — моя жизнь не только полеты. Как всякой женщине, приходится вести домашнее хозяйство. Люблю, например, шить. К сожалению, на это не всегда хватает времени. В отпуск иногда езжу на юг. Но если честно признаться, то из других мест мне больше нравится Подмосковье. Здесь есть удивительно живописные места.

— Будут ли летать в космос женщины?

— Разумеется. Хотя пока трудно сказать относительно длительных полетов, но сравнительно непродолжительный рейс чисто женского экипажа был бы интересным.

В ходе экспедиции с экипажами «Салюта-7» была проведена традиционная пресс-конференция. Один из вопросов, заданных журналистами, звучал так: какой видит космонавтику начала следующего века участница работ на «Салюте-7»? Ответы были разными. Но суть их сводилась к тому, что околоземной космос будет уже достаточно обжит и послужит своего рода новой стартовой площадкой для дальнейшего освоения Солнечной системы.

— Хочется надеяться, — сказала Светлана, — что на космических аппаратах будущего станут работать международные экипажи. Космос должен объединить усилия ученых и космонавтов всех стран. И хочется пожелать мира — мужчинам и женщинам, всей Земле, которая выглядит такой красивой из космоса.

Михаил ЧЕРНЫШОВ.
(АПН).

МОВАЙ СТАТЫСТЫКІ

ШЫРОКАЕ ПРАДСТАЎНІЦТВА

Дзеючае ў рэспубліцы заканадаўства аб абавязковай сярэдняй адукацыі ажыццяўляецца ў роўнай меры як у адносінах да юнакоў, так і ў адносінах да дзяўчат. Паводле даных перапісу насельніцтва 1979 года, узровень пісьменнасці жанчын складае 99,9 працэнта, у тым ліку ў сельскай мясцовасці — 99,7 працэнта. Сярод навучанцаў сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў жанчыны складаюць 60 працэнтаў, сярод студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў — 57.

Усе яны карыстаюцца правам выбару спецыяльнасці па свайму жаданню, вучацца па адзінай праграме і на роўных з мужчынамі правах забяспечваюцца стыпендыяй.

Рост пісьменнасці і прафесійнага майстэрства, падрыхтоўка жанчын-спецыялістаў у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных установах, стварэнне ўмоў, якія дазваляюць спалучаць працу з мацярынствам, — важныя фактары росту працоўнай і сацыяльнай актыўнасці жанчын рэспублікі.

У 1981 годзе сярод рабочых і служачых, занятых у народнай гаспадарцы, жанчыны складалі 53 працэнты. Найбольшы працэнт жанчын у агульнай колькасці рабочых і служачых у 1981 годзе быў у гандлі і грамадскім харчаванні — 81 працэнт, крэдытаванні і дзяржаўным страхаванні — 84 працэнты, у ахове здароўя, фізічнай культуры і сацыяльным забеспячэнні — 81 працэнт, у культуры — 77, у народнай адукацыі — 74 працэнты.

Звычайнай для жанчыны-калгасніцы стала работа ў якасці заатэхніка, агранома, ветэрынарнага ўрача, загадчыцы, брыгадзіра жывёлагадоўчых ферм. На 1 сакавіка 1982 года ў рэспубліцы 45 жанчын былі старшынямі калгасаў.

Колькасць жанчын-спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, занятых у народнай гаспадарцы, складала ў 1981 годзе 659 тысяч чалавек, або 60 працэнтаў агульнай колькасці дыпламаваных спецыялістаў, і павялічылася ў параўнанні з 1970 годам у

БССР — 37,1 працэнта. У мясцовых Саветах народных дэпутатаў (гэта значыць у абласных, гарадскіх, пасялковых і сельскіх Саветах) колькасць жанчын-дэпутатаў складае 41,5 тысячы, або 49 працэнтаў. Сярод народных дэпутатаў Вярхоўнага і мясцовых Саветаў — жанчыны рабочыя і служачыя, калгасніцы, педагогі, урачы, інжынеры, вучоныя, актрысы...

Адным з напрамкаў сацыяльнай палітыкі нашай дзяржавы з'яўляецца стварэнне больш спрыяльных умоў для аховы здароўя маці і дзіцяці. Дзяржаўная сістэма аховы мацярынства ўяўляе сабой сетку раздільных аддзяленняў бальніц, жаночых кансультацый і іншых устаноў, дзе аказваецца бясплатная медыцынская дапамога.

У 1981 годзе ў рэспубліцы з'явілася 7,6 тысячы ложкаў для цяжарных жанчын і парадзіі, колькасць жаночых кансультацый на канец 1981 года складала 283.

Павагай і клопамат акружана мнагадзетная маці. З 1944 па 1981 год уключна 4,2 тысячы жанчын, якія нарадзілі і выхавалі дзесяць і больш дзяцей, былі ўдасцены ганаровага звання «Маці-героіня». Ордэнамі «Мацярынская Слава» ўзнагароджана 83,6 тысячы жанчын, якія нарадзілі і выхавалі сем, восем і дзевяць дзяцей, а для тых, хто нарадзіў і выхаваў пяць і шэсць дзяцей, заснаваны «Медаль мацярынства», якім былі ўзнагароджаны 312,8 тысячы жанчын.

Жанчыны, якія нарадзілі пяць і больш дзяцей і выхавалі іх да васьмігадовага ўзросту, маюць права на пенсію па ўзросту на 5 гадоў раней (50 гадоў замест 55) і пры меншым стажы работы (15 гадоў замест 20).

Дзяржава аказвае матэрыяльную дапамогу на ўтрыманне і выхаванне дзяцей. У 1981 годзе штотомесечную дзяржаўную дапамогу атрымалі больш за 28 тысяч мнагадзетных маці, якія маюць чатырох і больш дзяцей.

Галіна ГАСЮК,
начальнік аддзела ЦСУ БССР.

Віншуюць землякі

Паважаныя жанчыны рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства «Радзіма»!

Сардэчна віншваем вас усіх са святам вясны, цяпла і радасці — Міжнародным жаночым днём 8 сакавіка! Жадаем добрага здароўя і вялікага шчасця!

Вераніка і Яфім БОГАРТЫ.

ЗША.

Дарагія жанчыны рэдакцыі «Голасу Радзімы»! Шчыра віншваем вас, жанчын Беларусі, усёй нашай неабсяжнай Радзімы са святам 8 Сакавіка! Шчасця вам і здароўя, поспехаў у барацьбе за мір, за светлую будучыню нашых дзяцей. Няхай заўжды ззяе сонца над нашай Радзімай.

Сям'я КАРАБІН-ТАРЧУНОВЫХ.

Бельгія.

Дазвольце мне праз вашу газету перадаць самыя сардэчныя віншаванні жанчынам рэдакцыі газеты «Голас Радзімы» і Беларускага таварыства «Радзіма», усім жанчынам нашай вялікай Айчыны з Міжнародным жаночым днём 8 сакавіка.

Цяжкія выпрабаванні выпалі на долю савецкіх жанчын у гады грамадзянскай і Вялікай

Айчынай войнаў, але яны з гонарам вытрымалі іх. Свет ніколі не забудзе імёны герайн, што аддалі сваё жыццё ў барацьбе з фашызмам, за светлую будучыню ўсяго чалавецтва. І ў мірнай працы савецкія жанчыны дабіваюцца вялікіх поспехаў. Сёння яны будуць дамы і заводы, пракладваюць БАМ, вырошчваюць хлеб, лятаюць у космас. Няма такой сферы жыцця, у якой бы жанчыны не прымалі актыўнага ўдзелу. Але самае галоўнае, яны маці і выхавальніцы новага пакалення савецкіх людзей, якому ў будучым памнажаць славу Радзімы.

Жадаю ўсім савецкім жанчынам здароўя, шчасця і міру!

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

Правленне і члены отдела ССГ в городе Верже поздравляют всех женщин Белоруссии с Международным женским днем. Желаем вам, милые женщины, доброго здоровья, радости, улыбок, больших успехов, мира и дружбы между народами.

От имени отдела Союза советских граждан города Верже
Валентина ШЕРЕНКОВА.

Бельгія.

ЯК АДЗНАЧАЛІ 8-е САКАВІКА Ў ПАРТЫЗАНСКИМ

АТРАДЗЕ

У ІМЯ РАДЗІМЫ СВЕТЛАЙ

Ёсць словы на свеце, якія заўсёды вымаўляюцца з асаблівым пачуццём і шчырасцю. Гэта — жанчына, каханая, маці. Колькі чалавечай любові і пяшчоты, цеплыні і святла зніталася ў гэтых словах, каб хваляваць, абуджаць у сэрцах людзей самыя высакародныя пачуцці, струменіць празрыстаю крыніцаю характава і даброты, нібы тыя чароўныя зоркі, прамяніста ззяць на небасхіле нашага жыцця.

І, мабыць, шмат сімвалічнага ёсць у тым, што свята ўсіх жанчын планеты — 8 Сакавіка — адзначаецца менавіта цяпер, на пачатку вясны, калі ажывае прырода, калі яе святло і цеплыня сонечна пранікаюць у людскія сэрцы і душы, поўняць сабою іх думкі і летуценні... З імем жанчыны яшчэ непарыўна звязаны і такія пачуцці, як Радзіма, мір, дружба, шчасце, жыццё.

Яны ласкава песцяць дзяцей, выхоўваюць іх. Іхнімі рукамі будуецца гарады і вёскі, заводы і фабрыкі, іх нястомнай працай, іх розумам зроблены многія адкрыцці, здабыты поспехі ў галіне навукі і тэхнікі, культуры і мастацтва.

А ў часы ліхалецця нашы жанчыны былі на перадавой, аралі, касілі, сеялі, стаялі за станком, аддавалі ўсе сілы, каб наблізіць жаданы дзень перамогі. Тысячы жанчын змагаліся з ворагам у шэрагах народных месціўцаў, тысячы пайшлі на фронт. За доблесць і мужнасць у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі больш за 8 тысяч беларускіх жанчын. Дзесяці з іх прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Гэта пра іх сказаў паэт Алесь Званок:

Нам знаёмы кроў і порох,
партызанскія сцяжыны,
Помсты жар у сэрцах добрых,
дзе б каханню гнёзды віць;
Вы на смерць ішлі без страху,
беларускія жанчыны,

У грозны для Радзімы час нават сваё свята нашы жанчыны імкнуліся адзначыць па-свойму, па-баявому. Адна з кіраўніц партызанскага руху Аляксандра Захарава ўспамінае, як святкавалі 8 Сакавіка ў партызанскім атрадзе.

«За некалькі дзён да 8 Сакавіка жанчыны прыйшлі ў падпольны райком партыі і прапанавалі арганізаваць святкаванне Міжнароднага жаночага дня. Абставіны не зусім спрыялі святкаванню. Вораг насядаў на

нас, не даючы сканцэнтравацца ў адным месцы. Амаль два з лішнім месяцы партызанскія атрады Рагачоўскага раёна былі ў бесперапынным руху, прынялі шмат баёў. Але гэта не перашкодзіла райкому партыі падтрымаць прапанову жанчын. Адрозж былі распрацаваны мерапрыемствы.

Маладыя, але бясстрашныя і храбрыя партызанкі Надзя Сазонава і Галя Лысянкова ў гонар свята вырашылі правесці складаную разведку ў нямецкім гарнізоне, а нашы медыцынскія сёстры Валя Пакрышынская і Нацця Дзегцярова — адзначыць свята дыверсіяй на чыгуны.

Мне асабіста, прыгадвае дзед А. Захарава, райком партыі даручыў правесці сход партызанак і жанчын вакольных вёсак і зрабіць даклад аб Міжнародным жаночым дні.

Надышло 8 Сакавіка 1943 года. Раніцай было спакойна. У жанчын прыўзняты настрой. Усе рыхтуюцца да сходу. І раптам — трывога!.. А на другі дзень наша злучэнне было ўжо за 40 кіламетраў ад гэтага месца. Мне добра запамнілася, як, расцягнуўшыся на некалькі кіламетраў, уваходзіла наша калона ў вёску Мілае Крычаўскага раёна.

Людзі выбягалі з зямлянак і віталі партызан. Асабліва цёпла сустракала насельніцтва жанчын-партызанак.

Сход вырашылі правесці не адпачываючы. Школа ледзь змясціла ўсіх жадаючых. Яшчэ б! Першыя нагаляючыя жаночыя сход на акупіраванай ворагам зямлі. Сход, дзе на поўны голас можна было гаварыць аб нашай роднай Савецкай Арміі, аб любімай Радзіме, аб нашай справядлівай барацьбе з ненавісным ворагам.

Ціха і ўрачыста было ў школе ў гэты час. Людзі ўважліва слухалі пра тое, як змагаюцца жанчыны ў шэрагах Савецкай Арміі, у шэрагах партызан, як яны працуюць у савецкім тыле. Я заўважыла, як гараць вочы ў прысутных жанчын, як чырванюць іх шчокі. Тут не трэба было гаварыць пра зверствы фашыстаў, кожны і так добра ведаў, што гэта за лютыя звары...

У канцы сходу нехта запеву новую песню, якая толькі што прыйшла да нас, — «Бьетса в тесной пещуре огонь». Песню падхапілі. Потым спявалі свае партызанскія: «Мы шли на дело ночкой темной», «Слушайте, отряды!».

Мінуў год. Наступіла 8 Сакавіка 1944 года. Да гэтага часу мы сталі яшчэ мацнейшыя, нас натхнялі перамогі Савецкай Арміі. Мы чакалі свята на сваёй вуліцы і былі ўпэўнены, што неўзабаве яно настане. Наша Рагачоўская брыгада разраслася ў магутнае злучэнне, у ёй налічвалася звыш дзюх тысяч чалавек, у тым ліку 167 жанчын. Гэта былі цудоўныя партызанкі. Не адну дыверсію супраць ворага здзейснілі Маруся Зайцава, Маруся Шаўцова і іншыя.

У гонар 8 Сакавіка камандаванне нашай брыгады вырашыла нанесці немцам удар. Быў распрацаваны план. Раніцай правялі сход, а ўдзень мы выступілі на баявую аперацыю...

Як і многія партызанскія аперацыі, гэта таксама прайшла паспяхова. Народныя месціўцы знішчылі нямецкі танк, дзве танкеткі, некалькі грузавікоў з варажымі салдатамі і афіцэрамі. Гром гэтага «святочнага» бою для партызан і партызанак, жыхароў навакольных вёсак прагучаў гулкім салютам блізкага вызвалення роднай зямлі.

Мінулі гады ваеннага ліхалецця. У зусім іншых умовах адзначаем мы Міжнародны жаночы дзень — 8 Сакавіка. Мірнай стваральнай працай заняты нашы жанчыны. І многія з тых, хто зведаў суровасць франтавых дарог, лясных паходаў, і тыя, хто нарадзіўся, рос, уступаў у жыццё ў мірныя дні, — шчаслівыя дачкі і ўнучкі былых партызан. Яны працуюць на будоўлях, у цэхах фабрык і заводаў, на калгасных палях і фермах, у навуковых і дзяржаўных установах, вучацца, гадуюць і выхоўваюць дзяцей... Іх плённая руплівая праца на карысць Радзімы, іх мацярынства акружаны штодзённым клопатам дзяржавы, усяго савецкага народа. Толькі ў нашай рэспубліцы больш за 200 жанчын удастоены ганаровага звання Героя Сацыялістычнай Працы, амаль столькі ж з'яўляюцца дэпутатамі Вярхоўнага Савета БССР, а звыш 4 тысяч беларускіх жанчын носяць пачэснае званне «Маці-герайн».

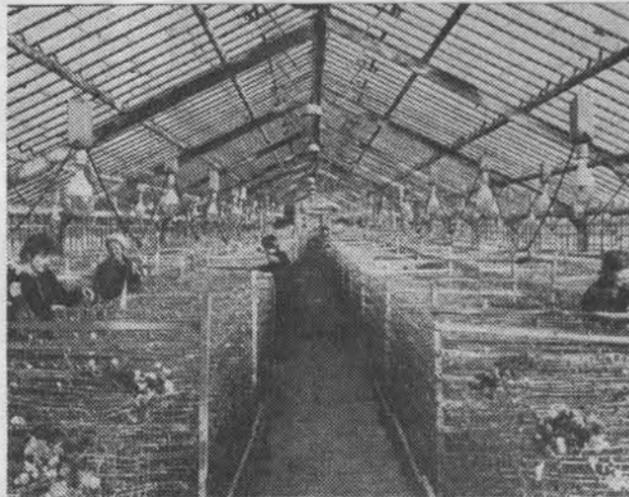
І як тут зноў не сказаць радкамі паэта!

Вы — пачатак прыгажосці,
вы — жыцця першапрычына.
Бачу будучыню вашу я ў служэньні хараству.

Я цалую вашы рукі,
беларускія жанчыны!

Я схіляю перад вамі ў знак пашаны галаву!

Гелена ЧАРНЯЎСКАЯ.

Ні маразы, ні апошнія зімовыя завірухі ўжо не могуць перашкодзіць надыходу вясны. Гэта адчуваеш перш за ўсё, убачыўшы цудоўнае царства кветак, якія разводзяць у саўгасе «Дэкаратыўныя культуры» пад Мінскам. Тут заўсёды цёпла і ўтульна. Каб расліны хутчэй набралі сілу, рабіліся дужымі, удзень і ноччу свеціць сонца ад тысячы электрычных лямп.

— Але гэтага было б недастаткова, каб вырасціць кветкі-прыгажуні, — гаворыць дырэктар саўгаса Таццяна Сучко. — З надыходам вясны кветкі вельмі чула ўспрымаюць сонейка на двары. Вось і зараз, напярэдадні Міжнароднага свята жанчын, сонечныя дні дапамаглі нам вырасціць кветкі, падрыхтаваць падарунак многім жанчынам. Шмат папрацавалі спецыялісты саўгаса, каб святочныя дні былі адзначаны кветкавымі падарункамі. Колькі цяпла, чуласці, увагі патрабавалі далікатныя ружы. Да кожнага гатунку — асабліва ўвага. А як гучаць назвы некаторых з іх! Яркая-ружовая — гэта «Карына», а цёмна-бардовыя атрымалі назву «канкорд» і «бакара».

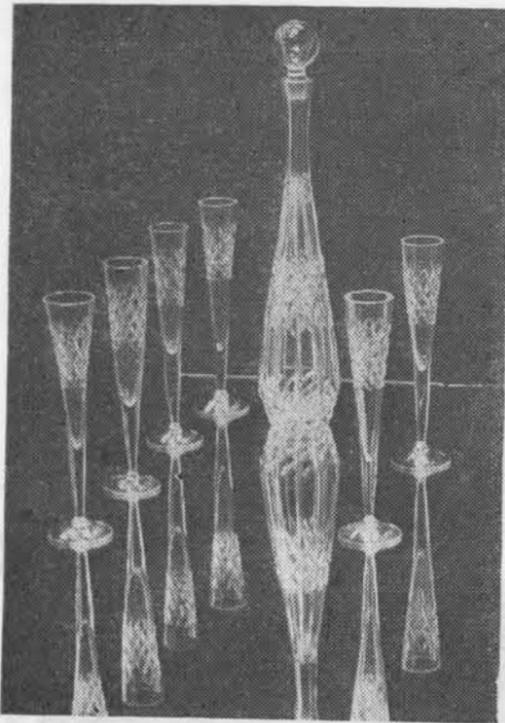
Вясенні букет кветаводаў атрымаўся не толькі вялікі, але і прыгожы, на розныя густы пакупнікоў. І зрабілі яго рукі цудоўных жанчын саўгаса. Дзякуй ім за гэта!

НА ЗДЫМКАХ: брыгада, якая вырошчвае гваздзікі, А. ТУРКОВА, І. ШЫНКЕВІЧ, Л. АПЕТ, Г. АЛЕЙНІК; у цяпліцы. Фота К. СЛАВІНА.

Клопаты, клопаты... Іх заўсёды хапае ў прадаўцоў мінскага магазіна «Лянок». Тым больш напярэдадні свята, калі трэба з густам падабраць падарунак пакупнікам.

НА ЗДЫМКУ: прадавец магазіна «Лянок» А. ВЫСОЦКАЯ.

Ёсць на Бярэзіне-рацэ горад. Не самы вялікі ў рэспубліцы, але яго добра ведаюць далёка за межамі краіны. Імя яму — Барысаў. У пачатку дваццатага стагоддзя шасцітысячнае насельніцтва горада займалася ў асноўным нарыхтоўкай драўніны. Цяпер жа Барысаў — адзін з буйнейшых прамысловых і культурных цэнтраў Мінскай вобласці. Тут працуюць больш трыццаці прадпрыемстваў самых розных галін: машынабудаўнічай, хімічнай, дрэвапрацоўчай, харчовай, лёгкай прамысловасці. Спецыфіка работы некаторых прадпрыемстваў патрабуе не толькі дакладнай тэхналогіі, але і высокага майстэрства, мастацкага густу. Возьмем, для прыкладу, шклозавод імя Дзяржынскага. Дэкаратыўныя вазы з хрусталам, вырабы з каляровага шкла — іх можна сустрэць у Палацах культуры, кафэ, музеях нашай рэспублікі і краіны. А пасля кірмашоў і выставак у Балгарыі, ГДР, Англіі, Францыі ў кнігах водгукі было запісана: «Вырабы з беларускага хрусталам — высокае мастацтва». «Фужэры, графіны, вазы шклозавода імя Дзяржынскага ўпрыгожылі б любую вітрэну. На іх можна любавалася гадзінамі, днямі, вечна...» Чытаеш гэтыя водгукі і думаеш, якім жа высокім майстэрствам, якой багатай фантазіяй павінны валодаць мастакі заводу, каб зрабіць такія вырабы.

Ці ўзяць Барысаўскую фабрыку піяніна. У 1940 годзе тут было выпушчана 276 першых музычных інструментаў. Тады цяжка было ўявіць, што пройдзе ўсяго два дзесяці гадоў, і мастра ўсяго свету скажуць: «У беларускіх піяніна чысты голас гучання...» І абавязкова па-рэкамендуець пачынаючым музыкантам набыць гэты інструмент, які ахвотна купляюць Грэцыя, Італія, Іспанія, Швецыя, Японія і іншыя краіны. Сучасны Барысаў нельга ўявіць без дзесяткаў магазінаў, культурна-бытавых устаноў, школ, дзе створаны добрыя ўмовы для вучобы і адпачынку. Прыгожы і новы Палац культуры. Тут

займаюцца гурткі мастацкай самадзейнасці, працуюць курсы маладых гаспадынь. НА ЗДЫМКАХ: іскрыцца барысаўскі хрусталь; у новым Палацы культуры ідзе рэпетыцыя ў студыі балнага танца; адна з лепшых настройшчыц фабрыкі піяніна В. МАТАВІЛАВА. Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

Валянціна АКОЛАВА

Вясковая... з зямлёю быць на «ты»,
Дыханнем размаўляць на роднай мове.
Зялёныя і росныя гады
Растуць на ніве матчынага слова.
Здзіўленая... жытоў які агонь!
А мазалі бацькоўскія гарача,
Як вугалькі, п'якуць маю далонь.
А кожны колас недаспелы плача...

3 ЛІРЫЧНАГА СШЫТКА

А мне твой сум трывожны, мама,
Маршчынка кожная баліць...
Твой неспакой і горьч, мама,
Прасолена ў грудзях шчыміць.
А мне твой позірк — лекі, мама,
Не ушчувай дачку за смех...
Табе аддзячыла так мала:
Памылак лёгкіх — цяжкі мех.
А мне б цяпер раздобрыць вочы
І слухаць, слухаць да відна
Пра неспакойны лёс жаночы...
Не думаць, што жывеш адна...

Таццяна ДЗМІТРУСЕВА

Ад рукі да рукі
Крок маленькі такі.
Ды ў маленькім у ім
Столькі летаў і зім,
Столькі розных падзей,
Столькі розных людзей,
Столькі повязей душ,
Столькі «Толькі не руш!».
Столькі многа ўсяго —
Не ступіць праз яго.
Ад рукі да рукі
Крок маленькі такі...

Дзень добры, людзі, я прыйшла да вас
З маёй надзеяй, вераю, трывогай.
Спавітая бясконцаю дарогай,
Ляжыць вакол зямля, што корміць нас.
Зямля далёкіх продкаў і бацькоў.
Яе пазнаеш па адметных рысках.
Па зорачках на простых абелісках,
Па незабыўных песнях зямлякоў.
Каб сонца промень да пары не згас,
Каб не знямела перапёлка ў жыце,
Зямлю сваю, як песню, беражыце!
З надзеяй, людзі, я прыйшла да вас!

Галіна КАРЖАНЕўСКАЯ

Ад заспанага сонца
Да месяца
Не стамялюся
Дзіцяткам цешыцца.

Сто пшачотных імён
У Насці...
Мне завашта
Такое шчасце!

Мо за тое,
Што моцна кахала!
Што работы
Баяцца не стала!
Мо за тое,
Што ў цуды верыла,
Над крыніцай засохлай
Стоячы!

Я прыгоршчамі
Шчасце мераю —
Там, дзе капка была
Надочы.

ІНТЭРВ'Ю

Ў РАБОЧЫМ КАБІНЕЦЕ

«УСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА
З ЛЮБОВІ...»

Гутарку з пісьменніцай, сакратаром Мінскага райкома партыі Таццянай ГАРЭЛІКАВАЙ, вядзе наш карэспандэнт Таццяна АНТОНАВА.

Я нават трохі разгубілася, калі ўпершыню сустрэлася з Таццянай Гарэлікавай. З-за стала паднялася невысокая, зграбная, маладая жанчына. Мне чамусь не такой уяўлялася аўтар апавяданняў і апавесцей пра сельскую школу, вясковае жыццё, былы дырэктар школы, інспектар райана, а цяпер адказны партыйны работнік.

— Можна, кінце сваю задуму нахонт мяне? — папыталася Таццяна Іванаўна.

Патрабавальна зазваніў адзін тэлефон, потым другі, і пакуль вялася размова па тэлефоне, у кабінет зайшла сакратарка і паклала на стол паперы. Закончыўшы размову, Таццяна Іванаўна хутенька прабегла вачамі дакументы.

— Міншчына актыўна рыхтуецца да пасяўной, — усміхнулася мне. — Сёння пасля абеда трэба ехаць у саўгас «Волма»... Тыдзень увесь распісаны. Шмат у нас заўсёды клопатаў, у работнікаў сельскага райкома.

— Таццяна Іванаўна, нядаўна ў часопісе «Малодосць» былі надрукаваны

дзве вашыя апавесці. Прабачце за цікаўнасць, але як вам удаецца сумяшчаць прафесійную партыйную работу і літаратурную дзейнасць?

— Вось і пытанне ўжо! Якраз гэтая справа — я маю на ўвазе сумяшчэнне — мяне меней за ўсё ўдаецца. Тое, што надрукавана, пісалася ў большасці сваёй не цяпер, трохі раней... Апавесці і апавяданні з кнігі «Дзе лес шуміць» наогул створаны недзе ў студэнцкія гады. Я пасля школы паступіла на філалагічны факультэт БДУ імя Леніна — там сам асяродак спрыяў творчасці. Спіраванасць была на літаратуру...

— Калі я не памыляюся, для ўступлення ў Саюз пісьменнікаў вас рэкамендаваў Янка Брыль?

— Так. Вельмі блізка мне пісьменнік. Назва маёй дзіпломнай работы, між іншым, гучала так: «Канцэпцыя чалавека на вайне ў апавяданнях Янкі Брыля».

— І што ж прымусіла збочыць, як кажуць, з прадавызначанага вам аўтарытэтнымі настаўнікамі шляху?

КОЖНЫ КАНЦЭРТ ЦЫМБАЛІСТКІ ТАЦЦЯНЫ
ЧАНЦОВАЙ — САПРАЎДНАЕ СВЯТА МУЗЫКІ

ПРОСТЫ І СОНЕЧНЫ
ШЛЯХ ТАЛЕНТУ

Зялёны і шумны мінскі двор, дзе праходзіла Таніна дзяцінства, у цёплую пару заўсёды быў запоўнены дзятвой. У цэнтры знаходзілася невялікая самаробная эстрада, якая, як магніт, цягнула да сябе маленькую музыкантку. Яна прыносіла з дому цымбалы і, не саромеючыся, пачынала іграць усе вядомыя ёй творы. Вакол адразу ж збіралася публіка, якая не толькі ўважліва слухала юную выканаўцу, але і з падрабнай шчырасцю выказвала сваё захапленне. Жаданне іграць перад слухачамі было для Тані натуральнай патрэбай. Але яе прыцягваў не поспех і не апладысменты, не, ёй вельмі хацелася перадаць ім тое, пра што музыка расказала ёй: пра выдатны і чароўны свет, дзе ззяе сонейка і пяноць птушкі, дзе ўсё напоўнена радасцю, дзе няма зла і смутку. З гэтай эстрады ў двары і пачаўся шлях у вялікую музыку Таццяны Чанцовай, цымбалісткі, лаўрэата першай прэміі V Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады.

Музычную адукацыю Чанцова набыла проста: школа, музычнае вучылішча, кансерваторыя. Вучылася з вялікім стараннем і цікавасцю. У кансерваторыі была ўдасцеена Ленінскай стыпендыі, якую ў савецкіх вышэйшых навучальных установах дзяржава дае толькі лепшым з лепшых.

На працягу ўсіх год вучобы Таня выступала з канцэртамі сярод студэнтаў і перад шырокай публікай. Майстэрства яе павышалася з дня на дзень. За выступленне на Усесаюзным

фестывалі савецкай моладзі, які праходзіў у Маскве ў 1972 годзе, 22-гадовая студэнтка Белдзяржкансерваторыі атрымала дыплом I ступені.

У Усесаюзны конкурс артыстаў эстрады ў Маскве, яна заўсёды, сабраў з усёй краіны спевакоў і дэкламатараў, артыстаў цыркавых і арыгінальных жанраў. Сярод іх была і Таццяна Чанцова, якая прадстаўляла Беларусь у конкурсе выканаўцаў на народных інструментах.

Перад пачаткам першага тура Таня, вядома, моцна хвалювалася, сярод жа канкурсантаў было нямала вопытных музыкантаў, якія заваявалі прызнанне ў сваіх рэспубліках. Але толькі выйшла на сцэну, як усе страцілі зніклі: яна ўявіла, што перад ёй сядзяць не строга члены журы, а проста слухачы і ёй, як звычайна, з дапамогай музыкі трэба адкрыць ім сваю душу, каб знайсці водгук у іх сэрцах. Таццяна бліскуча прайшла ўсе тры туры конкурсу, і журы аднадушна прысудзіла ёй першую прэмію і званне лаўрэата.

У творчым жыцці Таццяны Чанцовай пачынаецца перыяд актыўных гастрольных выступленняў па гарадах СССР. Яна іграе перад маракамі Паўночнага флоту і жыхарамі Камчаткі, едзе ў Сярэдняю Азію, на будоўлі Байкала-Амурскай магістралі і на далёкія стойбішчы якуцін аленяводаў.

— У Тані Чанцовай ад прыроды канцэртны дар, гэта значыць «пацуць аўдыторыю». — расказвае вядомы ў

Сотні ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці аб'ядноўваюць амаатарскія гурткі і студыі пры Палацы культуры Белсаўпрофа. Народны оперны тэатр, народная студыя класічнага танца, цыркавы калектывы, вакальна-харавы ансамбль «Юнацтва» і многія іншыя сталі частымі гасцямі ў працаўнікоў рэспублікі і за яе межамі. Удзячная публіка заўсёды рада самадзейным артыстам, якія праранююць яе ўвазе песні народныя і савецкіх кампазітараў, танцы народаў СССР, творы беларускіх пісьменнікаў.
НА ЗДЫМКУ: беларускія байкі чытае Вольга ЖУКАВА.
Фота У. КРУКА.

— Ну, па-першае, калі гаварыць пра вызначаны мне шлях, то я павінна была б, як мая маці, усе мае продкі, займацца сялянскай працай. З ёй я знаёмая з маленства — вырасла ў вёсцы на Гомельшчыне. А па-другое, я не лічу, што здрадзіла сваёй юнацкай мары. Займаюся той справай, якую люблю. І партыйная работа, і пісьменніцкая дае магчымасць актыўна ўмешвацца ў жыццё, у нечым перайначваць яго, рабіць лепшым.

— Я прыгавраю геранію апошні «Перад усім светам» Юста. Мінчанка, яна па ўласнаму перакананню пачала працаваць настаўніцай у вёску. У сутыкненні з рэальным жыццём, яго праблемамі дзяўчына не разгубілася, а толькі загартавалася. Яе пазіцыя — актыўная, і выйшла яна ў адносінах да вучняў, настаўнікаў, вясцоўцаў. У шчырай і гарачай зацікаўленасці іх жыццём, іх лёсамі. Прынамсі, маладая настаўніца сімпатычна чытачам сваімі думкамі і ўчынкамі. Мне нават здалася, што Юста вельмі падобна на Таццяну Гарэлікаву.

— Юста — мастацкая выдумка. Шмат у гэтым вобразе ад маіх аднагодкаў. Дарэчы, лічу, што надышоў час майго пакалення будаваць, кіраваць, ствараць.

— Калі я правільна зразумела, то якраз апошнія вашы словы многае тлумачаць у выбары вамі ўласнага шляху.

— Да партыйнай работы я прыйшла, мне здаецца, натуральна, арганічна. Калі працавала дырэктарам школы, мяне абралі дэпутатам райсавета. Я аказалася ў віры жыцця, у густыні людскіх клопатаў, праблем.

А я люблю быць сярод людзей, люблю ўмешвацца ў жыццё. Партыйная работа такую магчымасць дае. Праўда, многія з тых, хто мяне ведаў ранейшую, лічылі, што я занялася не сваёй справай, маўляў, гэтка яна ціхая, сціплая, а там жа трэба мець характар, быць прынцыповай, цвёрдай. Я думаю, вельмі важна ідэйную перакананасць мець. Тады будзе і цвёрдасць, і прынцыповасць. А жаночая мяккасць, цяплінасць, спачуванне ў рабоце з людзьмі не шкодзяць.

— Таццяна Іванаўна, па ўсіх прыкметах вы адносіцеся да сучаснага тыпу «дзелавых» жанчын, калі разумець пад гэтым адданасць справе, рашучасць, універсальнасць ведаў.

— Што датычыцца універсальнасці ведаў, то гэта, відаць, занадта. У мяне філалагічная адукацыя. На цяперашняй пасадзе гэтага малавата. Тут я сутыкнулася з неабходнасцю больш ґрунтоўна ведаць сельскую гаспадарку, гандаль, прамысловасць... Мінскі раён — сталічны. Ён нездарма лічыцца адным са складаных у вобласці па самах розных пазіцыях. Напрыклад, хоць бы такі момант. Многія жыхары раёна працуюць у сталіцы і, наадварот, мінчане — на раёне. Усё гэта ў нейкай меры ўскладняе кардынальную дзейнасць розных яго служб.

— Як сакратар, вы куріруеце народную адукацыю, навуковыя, культурныя і медыцынскія ўстановы Мінскага раёна. Зразумела, практыка дае вам многае. Але ж, відаць, даводзіцца займацца яшчэ і самаадукацыяй?

— Безумоўна. І не толькі ёю. Гэта і курсы павышэння кваліфікацыі ў партшколе

пры ЦК КПБ, і пастаянны ўдзел у розных семінарах, і вывучэнне вопыту суседніх раёнаў, іншых рэспублік.

— А як у сям'і адносяцца да вашай пастаяннай занятасці, паездкаў?

— Здаецца, нармальна. Прывычаліся. Муж, маючы тэхнічную адукацыю, захапляецца мастацтвам, літаратурай. Гэта, вядома, аб'ядноўвае.

— А што вы самі любіце чытаць?

— Класіку. Талстога, Дастаеўскага... Дарэчы, многа імёнаў яшчэ можна было б назваць. І замежных аўтараў, і савецкіх, і нашых, беларускіх. З цікавасцю сачу за творчасцю Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава, Вячаслава Адамчыка. Наогул, звычайна чытаю амаль усю беларускую перыёдыку. Бо хочацца быць у курсе тых спраў, што адбываюцца на ніве нашай культуры.

— Таццяна Іванаўна, а ў «дзелавой» жанчыны таксама ёсць нейкія жаночыя слабасці?

— Яшчэ колькі! Напрыклад, люблю вельмі атрымліваць у падарунак кветкі. Яшчэ... не магу спакойна глядзець, калі чалавек плача. Шчыміць тады душа, хочацца не толькі паспачуваць, але і дапамагчы.

— Што для вас з'яўляецца лепшым адпачынкам?

— Перамена занятку. Скажам, пасля работы з задавальненнем гатую нешта на кухні. Люблю гэтым, прынамсі, займацца. У выхадныя дні ходзім у госці да сяброў. Зімой — лыжы. Праўда, гэтай зімой так ні разу і не давялося пракаціцца: снегу не было. І яшчэ тэатр, кіно, выстаўкі...

— А на Гомельшчыне ці

бываеце калі? Часу ж, паўна, таксама не хапае...

— О не! Гомельшчына — гэта радзіма, гэта — карані, гэта — маці, гэта шмат-шмат таго, без чаго чалавек не можа. Так што барадулінскае «трэба дома быць часцей...» для мяне не проста словы — гэта нешта вельмі сваё, блізкае.

— Ваша меркаванне, Таццяна Іванаўна, у чым галоўнае прызначэнне жанчыны?

— Быць маці. А потым ужо ўсё астатняе.

— А ў чым прызначэнне літаратуры?

— Рабіць чалавека лепшым.

— У вашых творах на першым плане праблемы маральнасці...

— Відаць, вы правільна заўважылі. Праблемы маральнасці, духоўнасці вельмі хваляюць мяне і як камуніста, і як літаратара, і як жанчыну. Усё робіць людзі: і народнагаспадарчыя планы выконваюць, і грамадскія адносіны ўсталяваюць. А там, дзе канчаецца маральнасць, пачынаецца бяздушнасць, жорсткасць, абьякаваць да ўсяго на свеце. Чалавек пачынае думаць толькі пра сябе. А мы ж моцныя якраз сваёй духоўнасцю, ідэйнай перакананасцю, аднасцю, вернасцю ленинскім ідэалам.

— Ужо колькі гадоў вы працуеце ў райкоме. Што дае вам гэта работа як пісьменніцы?

— Многае дае. Шырыню і глыбіню погляду на жыццё. Шмат узнікае думак, назіранняў. Ёсць жаданне пісаць. Вось толькі часу не хапае...

— Шчыра ўдзячная вам за гутарку. Вішнюю са святам. І жадаю здзяйснення вашай вясновай мары.

ЗНАЙСЦІ СВАЁ ШЧАСЦЕ

рэспубліцы цымбаліст Аляксандр Лявончык. — Часцей здараецца так, што на рэпетыцыі або ў класе выканаўца іграе бліскуча, смела, натхнёна, а калі справа даходзіць да сустрэчы з публікай, то яго ахоплівае такое вялікае хваляванне, што ў выніку на астрадзе многае з таго, што ён хацеў і мог «выдаць» слухачам, прападае. Для Тані Чанцовай сустрэча з публікай, наадварот, як бы дадатковы стымул, і на канцэрце яна раскрываецца яшчэ ярчэй і паўней, чым на рэпетыцыі.

Як прафесіянала, мяне ў яе ігры заўсёды проста ўражваюць смеласць і віртуозны блыск, з якімі яна выконвае цяжкія перакладанні для цымбал твораў кампазітараў-класікаў і арыгінальныя творы сучасных беларускіх аўтараў. Прычым у інтэрпрэтацыі музыкі Чанцова паказвае зайздросную самастойнасць і ніколі нікога не капіруе. І яшчэ адна немалаважная дэталі. Тэхнічныя магчымасці ігры на цымбалах далёка не вывучаны ва ўсёй паўнаце, і ў гэтым сэнсе Таня выступае як наватар і даследчык.

З цымбаламі Чанцова ў складзе канцэртных груп аб'ехала многія замежныя краіны. Часта даводзілася выступаць перад вельмі складанай аўдыторыяй, якая не толькі цымбалы, але і савецкіх артыстаў бачыла першы раз.

— Аднойчы ў Жэневе, у час правядзення Дзён культуры СССР, — расказвае Таццяна, — да мяне падышоў чалавек і адрэкаментаваўся выкладчыкам Лазанскай кансерваторыі. Ён расказаў, што з юных год палюбіў рускую народную музыку, сам навучыўся граць на розных музычных інструментах, якія можна было знайсці ў Швейцарыі. Прычым у Расіі ён ніколі не быў, музыку ведае толькі па пласцінках і па тых рэдкіх канцэртах, дзе выступаюць выканаўцы на рускіх народных інструмен-

тах. Пра беларускія цымбалы да гэтага моманту ўвогуле ніякага ўяўлення не меў, але калі пачуў іх гучанне, прыйшоў у захапленне. Справа ў тым, што ён змог арганізаваць невялікі аркестр рускіх народных інструментаў, у якім так не хапала прыгожай гучнасці цымбал. Ён праёў паказаць, як трэба іграць на гэтым інструменце, з захапленнем асвойваў тэхніку. Потым, на працягу ўсёй нашай паездкі па Швейцарыі, музыкант-энтузіяст ездзіў з намі і прысутнічаў на ўсіх канцэртах.

Надоўга запамінаецца і канцэрт у Мексіцы — сапраўднае свята музыкі і дружбы. Пасля нашага выступлення на сваіх народных інструментах ігралі мексіканскія артысты. І ў заключэнне канцэрта на сцэну вынеслі нацыянальны мексіканскі інструмент марымбафон, які нагадвае кілафон, але мае значна большыя памеры, і іграюць на ім два чалавекі: адзін выконвае мелодыю, другі — акампанемент. Мне прапанавалі сыграць на верхнім рэгістры якую-небудзь мелодыю. Я пачала падбіраць «Падмаскоўныя вечары». Аказалася, што многім слухачам гэтая мелодыя знаёмая, і яны дружна падхапілі яе.

Апошнім часам Таццяна Чанцова стала ездзіць менш. Патрабуюць да сябе ўвагі сям'я, маленькая дачка Насця. Шмат часу патрабуе і выкладчыцкая работа ў кансерваторыі. Аднак Чанцова працягвае выступаць з канцэртнамі, нястомна прапагандаваць беларускую музыку. Дарэчы, калі ў Мінск прыязджаюць замежныя турысты, ім, як правіла, наладжваюць сустрэчу з артыстамі. Вельмі часта запрашаюць на гэтыя сустрэчы Таццяну Чанцову. Яна прыходзіць са сваім верным сябрам — цымбаламі, і з дапамогай музыкі пачынаецца цікавы экскурс у гісторыю Беларусі ад сівай даўніны да сённяшняга дня.

Наталля ЯНОВІЧ.

Марына Няёлава — адна з самых папулярных актрыс савецкага тэатра і кіно. Магчыма, таму, што геранію Няёлавай аб'ядноўвае адна агульная рыса: яны глядзяць на свет вачамі любячых жанчын, адчуваюць набліжэнне шчаслівага кахання або пакутуюць ад кахання неразделенага. Такая і яе Ала ў фільме рэжысёра Георгія Данеліі «Асенні марафон». Карціна была прызнана не толькі савецкімі гледачамі, але і атрымала некалькі міжнародных прызоў, у тым ліку «Залатую ракавіну» на фестывалі ў Сан-Себастыяне.

Чым тлумачыцца сама Марына Няёлава поспех «Асенняга марафону»?

— Сюжэт фільма просты. Выкладчык універсітэта, разумны, добры, інтэлігентны чалавек, не можа знайсці выхад з жыццёвай сітуацыі, якая прымушае яго пастаянна ісці на кампраміс з самім сабой. Ён любіць маю геранію Алу, але не можа канчаткова расставіцца з жонкай, з якой пражыў дваццаць гадоў. Ён мітусіцца, падманвае і тую і другую, і жыццё яго падобнае на бясконцы знясіляваючы марафон. Пасля выхаду стужкі я атрымала многа пісьмаў, і галоўным чынам ад жанчын. Адны напяркалі Алу за адсутнасць жаночай гордасці і пачуцця ўласнай годнасці. Іншыя апраўдвалі яе і асуджалі героя — Бузыкіна.

— А як вы ацэньваеце вашу геранію?

— Існуе думка, і я яе падзяляю, што ў крытычных сітуацыях жанчына больш здольна на рашучыя ўчынкі, чым мужчына. Таму, працягваючы сцэнарый «Асенняга марафону», я вырашыла, што змагу паказаць жанчыну, якая любой цаной дабіваецца шчасця.

Як і ўсе фільмы, знятыя Данеліяй, «Асенні марафон» выклікае сумную ўсмешку. Драмы няма, але калі б героем фільма была жанчына, а не мужчына, драма магла б быць. Бо, на маю думку, ва ўсе часы ва ўсякай нармальнай жанчыны каханне займала галоўнае месца ў жыцці.

— Як вы ставіцеся да самастойнай жанчыны, якая часта займае месца ў грамадскім жыцці вышэйшае, чым іншы мужчына?

— У рэцэнзіі на спектакль «Спяшайся рабіць дабро» нашага тэатра «Сучаснік» адзін крытык напісаў пра маю геранію: «Безабаронная крохкая дзяўчынка выйшла на сцэну...» Ведаў бы ён, якая я на самай справе! Я магу замяніць кола ў свайго аўтамабіля, магу перасунуць дома канапу. Забіць у сцяну цвік таксама не праблема. Я — эмансціпаваная жанчына, поўнаасцю раўнапраўная з мужчынам, ні ад каго не залежу. Але, паверце, так іншы раз хочацца быць слабай, пшчотнай, нічога не ўмеючай, проста жанчынай...

— У чым жа для вас заключэцтва шчасце?

— Па-сапраўднаму чалавек, думаю, зведае шчасце не больш двух-трох разоў за ўсё жыццё. Бывае, што сапраўднае шчасце можна мець толькі секундамі. Нам, акцёрам, як мне здаецца, прадастаўлена магчымасць адчуць шчасце часцей, чым іншым. Я з чатырох год марыла быць артысткай і ўсе свае дзіцячыя і юнацкія гады думала толькі пра тэатр. Няхай мае словы здадуцца наіўнымі, але, выходзячы на сцэну, я адчуваю імгненні вялікага шчасця ад таго, што збылося ўсё, чаго мне хацелася.

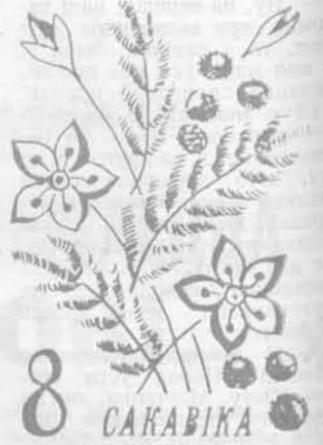
Гутарку вяла Марыя ДЗЕЕВА.

Хор калгаса імя К. Каліноўскага — лепшы ў Свіслацкім раёне. У вольны ад работы час тут займаюцца хлебарабы, сельская інтэлігенцыя. У рэпертуары — беларускія і рускія народныя песні, творы савецкіх кампазітараў. Калектыву добра ведаюць не толькі мясцовыя працаўнікі. Ён пастаянны ўдзельнік фестывалю фальклору на Гродзеншчыне.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

БЫВАЙ, ЗІМАЧКА-ЗІМА!

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ НА МАРКАХ РОЗНЫХ ГАДОЎ

Жанчынам прысвечана многа паштовых марак. Першая з іх была выпушчана да 20-годдзя рускай рэвалюцыі 1905 года. На мініяцюры мы бачым жанчын на мітыngu ў «крывавую нядзелю» 9 студзеня 1905 года. На марках розных гадоў адлюстраваны партрэты прафесійных рэвалюцыянераў — Н. Крупскай, А. Ульянавай, М. Ульянавай, А. Стасавай, А. Калантай і іншых. Перакоп і Кахоўка, стэпы Кубані і Украіны — усюды, дзе вырашаўся лёс маладой Савецкай рэспублікі, былі нашы жанчыны. У гады першых пяцігодак іх можна было бачыць сярод будаўнікоў Днепрагэса і Магніткі, Уралмаша і Камсамольска-на-Амуры. Ім, гераіням 20—30-х гадоў, таксама прысвечаны цікавыя паштовыя маркі. Адна з іх увайшла ў гісторыю савецкай філатэліі пад назвай «Работніца». У 1939 годзе выходзіць серыя мініяцюр, якая расказвае пра беспасадачны пералёт Масква — Далёкі Усход, здзейснены лётчыцамі Героямі Савецкага Саюза П. Асіпенка, М. Раскавай, В. Грызадубавай.

Многія паштовыя маркі ваеннага часу, сённяшніх дзён расказваюць пра подзвігі жанчын у баях за Айчыну. На першай ваеннай мініяцюры, што выйшла ў жніўні 1941 года, паказана руская жанчына-маці, якая праводзіць сына на фронт. «Будзь героем!» — наказвае яна.

Па ўсяму свету разнеслася вестка пра гераічны подзвіг маскоўскай дзяўчыны, партызанкі Зоі Космадзям'янскай. Вядомы савецкі майстар паштовай мініяцюры І. Дубасаў адлюстравваў на марцы апошнія мінулы жыцця бясстрашной камсамолкі.

Многа зрабілі нашы жанчыны для перамогі ў тыле. Яны замянілі мужчын калыстанкоў і ў полі. Маркі расказваюць і пра гэта.

У 1947 годзе былі выпушчаны першыя мініяцюры, прысвечаныя Міжнароднаму жаночаму дню.

Многія маркі нашых дзён пераканаўча расказваюць аб ролі савецкай жанчын у навучы, сельскай гаспадарчым, прамысловасці, адукацый, медыцыне, дзяржаўнай дзейнасці, спорце.

Л. КОЛАСАУ.

Маленькі Сяргейка прыспешваў маму:

— Хутчэй, хутчэй! А то цянець пачне. Маці засмялася.

— Што ты, Сяргейка! Дзень жа толькі пачаўся. Бачыш, як высока сонейка.

— А калі Марынка і Вова [гэта ён пра сваіх сяброў з дзіцячага садзіка] нашу вавёрку забяруць! — знайшоўся тады хлопчык.

— Твая — табе застаецца. Вунь, бачыш, сядзіць! — паказала маці на сасну.

Сяргейка дастаў з кішэні аршак і цукерку. Але сёння чамусьці вавёрка не спяшалася браць ласунак, насцярожана пазірала з сасны і не хацела спускацца ўніз.

— Гэй! Сцеражыся! — раздалося раптам, і непадалёку па шырокай алеі шпарка пранесліся запрэжаныя тройкай коней сані, у якіх сядзелі Дзед Мароз і Снягурочка.

— А хіба ж сёння Новы год! — зноў здзівіўся хлопчык.

Здзіўляцца ў гэты дзень Сяргейку давялося шмат разоў. Вось хаця б гэтаму. У цэнтры парка імя Чэлюскінцаў узвышалася снежная баба. Амаль да самых вершалаў сосен даставала яна галавой. Снежную бабу, зіму-матухну два тыдні ляпілі студэнты Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Дарэчы, студэнты сталі галоў-

нымі арганізатарамі, калі так можна сказаць, праводзілаў зімы. Гэта свята прайшло ў апошнюю нядзелю лютага ва ўсіх парках Мінска. Студэнты пераапаналіся ў Дзеда Мароза і Снягурочку, вадзілі карагод, наладжвалі гульні. Пакінем Сяргейку і яго маму ў парк Чэлюскінцаў і адправімся ў парк імя Горкага. Ля святочнай аркі групы скамарохаў [ізноў жа студэнты мінскіх навучальных устаноў] цешаць сотні мінчан, сярод якіх шмат дзяцей: расказваюць байкі, штукараць, па-добраму жартуюць з прахожымі — тут смех не заціхае ні на мінуту. Непадалёку дзяўчаты завялі песню — клічуць вясну-красну,

праганяюць злую мачыху-зіму. А вось яшчэ сцэнкі. Высока на шасце вісіць прыз. Ды толькі не кожны дастане яго. І вoprатку скідаюць хлопцы, нават босымі застаюцца, а да прыза дабіраюцца самыя спрытныя. Хто дужэйшы! Сценка на сценку. Дружна бяруцца хлопцы за канат, і пачалася тузаніна. Тут ужо балельшыкаў хапае з абодвух бакоў.

Забавы забавамі. Але ж і падсілкавацца не перашкодзіць. Далёка ісці не трэба. Смажца шашлык, пыхкаюць дымам самавары, прыемны пах ідзе ад аладкаў, прадаюцца абаранкі, булчкі.

Падсілкаваўся — і на горку!

Хуткія сані шпарка імчаць уніз. Крыху збочыш і не заўважыш, як апынешся ў снезе. Тут ужо не зявай: у момант куча мала збярацца.

Кожны год бывае свята — праводзіны зімы. І з кожным годам праходзіць яно больш весела і цікава. Пакідаючы гасцінныя паркі сталіцы, мы гаворым: «Да пабачэння! Хутка яшчэ адно свята — гуканне вясны».

НА ЗДЫМКАХ: з ветрыкам ды марозікам; гулянне ў парку імя Горкага. Цешкі-пацешкі скамарохаў; бывай, матухназіма!; каму шашлык!..

Фота М. ХАДАСЕВІЧА і В. ІВАНОВА.

ГАЛІНКА МИМОЗЫ

Яна — абавязковая прыкмета свята 8-га Сакавіка: букетік мімозы дораць у нас жанчынам у іх дзень.

Гэтыя першыя веснавыя кветкі заўсёды нагадваюць сваім з'яўленнем аб прыходзе радаснай пары абнаўлення ў прыродзе, выклікаюць ва ўсіх добрыя пачуцці, радасць, адчуванне святла і цяпла.

Мімоза — зімацвет. Яе прывозяць у лютым — сакавіку з Чарнаморскага ўзбярэжжа Каўказа ў Маскву, Ленінград, Кіеў, Мінск, Рыгу і іншыя гарады. У Батумскім батанічным садзе налічваецца да 40 відаў зімацветаў. Усе яны перасялены з Амерыкі, Японіі, Кітая і іншых краін.

Асабліва цікава тое, што назва апісваемай расліны — акацыя серабрыстая, а мімоза — гэта, калі можна так сказаць, псеўданім, які стаў чамусьці агульнапрызнаным. Акацыя серабрыстая — дрэ-

ва, што дасягае 25 метраў у вышыню, родам з Аўстраліі. У нашу краіну завезена ў 1825 годзе як дэкаратыўная расліна. На Чарнаморскім узбярэжжы Каўказа ў яе выпрацавалася зімастойкая форма. Расліна лёгка дзічае, утвараючы нярэдка частыя зараснікі. Вызначаецца хуткім ростам. Цвіце на другім-трэцім годзе жыцця са студзеня па красавік.

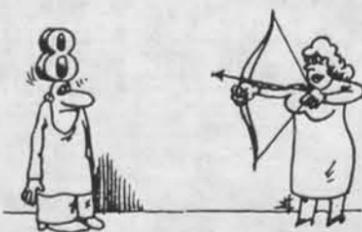
У свеце раслін існуе і сапраўдная мімоза — невялікая трапічная расліна. Яна распаўсюджана галоўным чы-

нам у Паўднёвай Амерыцы. Даволі часта разводзяць мімозу сарамліваю. Яна багата цвіце і названа так за свае дзіўныя якасці: калі дайраўца крыху да прыгожых лісточкаў, яны складаюцца адзін на адзін. А калі складзецца ўвесь ліст, доўгі чаранок яго апускаецца ўніз. Пяшчотная расліна быццам саромеецца.

У нашай краіне мімозу сарамліваю (паўхмызняк 0,3—0,6 метра вышыні) можна сустраць толькі ў аранжарэях батанічных садоў.

В. ФІЛПОВІЧ.

Гумар

Без слоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.